

به نام خدا

دکتر علی دارابی

قائم مقام وزیر و معاون میراث فرهنگی

اقدامات شاخص معاونت میراث فرهنگی

از شهریور ۱۴۰۰ تا شهریور ۱۴۰۲

(یکم) معاونت میراث فرهنگی در دوره‌ی مدیریت دو ساله در راستای حکمرانی مطلوب، با تعیین اولویت توسعه و کیفیت بخشی به حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی و همچنین با سعی بر ارتقای موضوع میراث فرهنگی در گفتمان توسعه‌ای، اجتماعی و فرهنگی جامعه، اهتمام خود را جهت جریان سازی، مردمی سازی و افزایش سواد میراثی آحاد جامعه مصروف نمود که در این راستا برخی از اهم موارد بیان می شود:

- ۱ - پیگیری و تحقق افزایش بالغ بر ۵۰ درصدی اعتبارات حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی کشور در دولت سیزدهم و برنامه ریزی و هدایت و راهبری بالغ بر ۲۰۰۰ پروژه حفاظت و مرمت در کشور؛
- ۲ - حل مسائل بخشی از بافت های تاریخی کشور بعد از سال ها نظیر بافت تاریخی شیراز، بافت تاریخی ارومیه و ... و پیگیری اعمال جبران محدودیت ها در بافت های تاریخی از جمله مواردی بود که در طول دهه های اخیر لاینحل مانده بود. به عنوان مثال موضوع محافظت از بافت ۳۶۰ هکتاری شهر تاریخی شیراز پس از ثبت در فهرست آثار ملی به شیوه مطلوب تری محقق می گردد.
- ۳ - تأمین تسهیلات مرمت و مقاوم سازی به کلیه ابنیه موجود در بافت های تاریخی و تسهیلات ودیعه مسکن برای دوره مرمت و تحقق پذیرش اسناد مالکیتی بناهای تاریخی به عنوان وثیقه در نظام بانکی برای اولین بار در کشور گامی در جهت مردمی سازی حفاظت از میراث فرهنگی بود که در این دوره با تصویب شورای پول و اعتبار میسر گردید.
- ۴ - همچنین توسعه همکاری های بین دستگاهی برای حفاظت از آثار تاریخی نظیر بسته اقدام ۱۰۰ روستای تاریخی مشترک با بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و همکاری با سازمان اوقاف و امور خیریه با موضوع بهره گیری از منابع وقف در حفاظت و مرمت حداقل ۵۰ بنای تاریخی وقفی بقاء متبرکه و بناهای عام المنفعه و ساماندهی آرامگاه مفاخر ایران از جمله اقداماتی بوده که با عنایت به فرابخشی بودن موضوع میراث فرهنگی با همکاری سایر دستگاه ها در حال انجام است و امید است که تا پایان دولت سیزدهم محقق گردد.
- ۵ - معاونت میراث فرهنگی با بهره گیری از خرد جمعی و مشورت با نخبگان و با ۱۷ شورا، کارگروه و کمیته در ستاد که جمعاً بالغ بر ۱۷۰ نفر را شامل می شود و شوراهای فنی طرح های عمرانی در ۳۱ استان که اعضای آن ها ۱۰ الی ۱۲ نفر و مجموع آن در کشور قریب به ۴۰۰ نفر است و همچنین نشست با ۵۰ نفر از سرآمدان و پیشکسوتان میراث فرهنگی با حضور وزیر محترم، سعی بر بهره مندی از سرمایه نخبگان فرهنگی نمود.
- ۶ - ارزشیابی و اعطاء درجه هنری به استادکاران، مرمت کاران، هنرمندان و حرفه مندان میراث فرهنگی با عنوان " میراث داران تمدنی " بر اساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی؛
- ۷ - تدوین آئین نامه نظام فنی و اجرایی اختصاصی بناها و بافت های تاریخی کشور؛
- ۸ - تهیه، تدوین و ابلاغ نظام نامه پایگاه های میراث ملی و جهانی؛

۹ - ایجاد امنیت و ثبات شغلی بیش از ۱۰۰۰ نفر از کارگران، مرمت کاران، همکاران پایگاه های میراث ملی و جهانی که بیش از ۲۰ سال بلا تکلیف بوده اند.

(دوم) در حوزه تدقیق و توسعه برنامه های ثبت های ملی و جهانی آثار نیز مواردی که بیان خواهد شد به انجام رسیده

است:

۱ - تدوین برنامه ۱۰ ساله ثبت جهانی میراث ملموس و ناملموس در جهت نظام مند و قاعده مند کردن ثبت آثار و عناصر فرهنگی در فهرست جهانی و همچنین تشکیل شورای سیاست گذاری ثبت جهانی با حضور خبرگان و پیشکسوتان میراث فرهنگی از جمله اقداماتی است که راهبرد و نقشه ی راه معینی برای ثبت های جهانی جمهوری اسلامی ایران در راستای منافع ملی و قرابت کشورهای حوزه ایران فرهنگی به یکدیگر را ایفا می نماید (۲۰۰ پرونده در دستور کار است).

۲ - ثبت جهانی ۵ عنصر ناملموس خوشنویسی، یلدا(چله)، مهارت ساختن و نواختن ساز عود، پرورش کرم ابریشم و تولید سنتی ابریشم برای بافندگی و هنر سوزن دوزی ترکمن در اجلاسیه شهر رباط کشور مغرب و ارتقای جهانی ایران به رتبه ششم در فهرست جهانی ناملموس یونسکو در سال بدون سهمیه ملی ایران، از جمله اقدامات مهم در حوزه ثبت های جهانی بود که به انجام رسید.

۳ - تدوین و ارسال ۲ پرونده جهانی میراث فرهنگی ملموس «منظر فرهنگی ماسوله» و «هگمتانه و مرکز تاریخی همدان» و ارزیابی میدانی و دفاع اولیه از یکی از بزرگترین پرونده های ثبت سریالی جهان با عنوان « ۵۶ کاروانسرای ایرانی» و همچنین تدوین و ارسال ۷ پرونده میراث فرهنگی ناملموس شامل افطاری و باورهای اجتماعی و فرهنگی، هنر تذهیب، برنامه ملی زیارت رضوی و جشن سده برای سال میلادی ۲۰۲۳ و جشن مهرگان، هنر ساختن و نواختن رباب و تولید سنتی گلاب و باورهای اجتماعی فرهنگی وابسته با آن برای سال میلادی ۲۰۲۴ به یونسکو از جمله اقدامات اساسی در حوزه ثبت آثار و عناصر فرهنگی در یونسکو می باشد ضمناً در حوزه ثبت در فهرست میراث جهان اسلام نیز این معاونت، همکاری و مشارکت بایسته را با آیسسکو بعمل آورده است.

(سوم) توسعه کیفی و کمی موزه ها به عنوان یک رسانه ی صادق که فرهنگ و تمدن این سرزمین را معرفی می کنند و نقش تعیین کننده ای در ارتقای سواد میراثی جامعه و اتصال نسل حاضر به ریشه های هویتی این سرزمین دارند:

۱ - افزایش ۵۳ موزه در کشور شامل ۱۰ موزه وابسته به وزارتخانه، ۲۶ موزه خصوصی و ۱۷ موزه غیروابسته و ارتقای تعداد کل موزه های کشور به ۸۲۹ موزه شامل ۲۶۲ موزه وابسته، ۳۲۳ موزه غیروابسته، ۲۰۹ موزه خصوصی و ۳۷ موزه مشارکتی از جمله اقدامات این معاونت در حوزه ی مأموریتی موزه های کشور می باشد.

۲ - همچنین تصویب و آغاز پروژه طرح توسعه موزه ملی در میدان مشق و تبدیل این میدان و ساختمان های تاریخی پیرامونی آن به بزرگترین میدان موزه ای که در حال تحقق است. این طرح از سال ۱۳۸۲ تاکنون به انجام نرسیده بود. با تحقق این طرح ایران دارای بزرگترین میدان موزه ای در خاورمیانه و قطب توریسم و گردشگر خواهد شد و موزه ملی این امکان را پیدا می کند که سه میلیون شیء در اختیار را به نمایش عموم بگذارد.

۳ - تحول در ایجاد و توسعه موزه های تاریخ سیاسی و اجتماعی از طریق برپایی نهضت روایتگری صحیح و شایسته تاریخ و توانمندسازی و آموزش راهنمایان موزه ها؛

۴ - اقدام به تأسیس موزه مشروطه و موزه امیرکبیر در مجموعه میراث جهانی کاخ گلستان و موزه عصر انقلاب در مجموعه تاریخی - فرهنگی نیاوران از دیگر اقدامات قابل توجه است.

(چهارم) توسعه مرجعیت معاونت میراث فرهنگی و دیپلماسی فرهنگی از جمله وظایف معاونت میراث فرهنگی می‌باشد که در سال‌های اخیر توجه کمتری به آن شده بود و در این راستا مواردی که بیان خواهد شد به انجام رسید:

- ۱ - احیاء مرکز منطقه‌ای میراث ناملموس تهران به عنوان مرکز مطالعات منطقه‌ای برای پاسداری از میراث فرهنگی ناملموس در آسیای مرکزی و غربی تحت نظارت یونسکو و تصویب موافقتنامه‌ی تمدید فعالیت مرکز مطالعات منطقه‌ای پاسداشت از میراث فرهنگی ناملموس در آسیای غربی و مرکزی در مجلس شورای اسلامی و لازم‌الاجرا کردن موافقتنامه پس از چهار سال تعلیق و احیا و تثبیت فعالیت مجدد در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی و همچنین برگزاری پنجمین نشست شورای حکام مرکز مطالعات منطقه‌ای پاسداری از میراث فرهنگی ناملموس و دریافت کرسی ریاست شورای حکام مرکز مطالعات منطقه‌ای یونسکو با کسب آرای موافق کلیه کشورهای عضو شورای حکام از جمله اقدامات مهمی بود که در ماه‌های گذشته به انجام رسید.
- ۲ - طرح مطالعاتی تأسیس موزه مشاهیر ایرانی مدفون در خارج از کشور؛
- ۳ - برگزاری نمایشگاه‌های مشترک با سایر کشورها نظیر نمایشگاه مشترک دو طرفه با آلمان در موزه ملی؛
- ۴ - برنامه‌ریزی برای برگزاری نمایشگاه مشترک موزه‌های چین با موزه ملی ایران؛
- ۵ - استرداد ۳۰ شی تاریخی - فرهنگی نظیر سنگ نگاره ساسانی از انگلستان از جمله مواردی است که در حوزه موزه‌های کشور به انجام رسیده است.
- ۶ - ۱۷۰۰۰ شی فرهنگی - تاریخی نیز در ماه‌های آینده از آمریکا استرداد خواهد شد.

(پنجم) انتقال دانش بین نسلی و الگوسازی مفاخر میراث فرهنگی به آحاد جامعه در قالب این اقدامات به انجام رسید:

- ۱ - برگزاری نکوداشت چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی که ۲۲ تن از مفاخر میراث فرهنگی ایران در دو دوره که بزرگان این حوزه در رشته‌های معماری، مرمت بنا و آثار و احیای بافت‌های تاریخی، باستان‌شناسی، مردم شناسی و ... تقدیر و معرفی شدند.
- ۲ - همچنین آغاز تدوین تاریخ شفاهی در حوزه میراث فرهنگی و مصاحبه با پیشکسوتان و صاحب‌نظران این حوزه و تهیه و تدوین کتب مرتبط در راستای انتقال دانش بین نسلی و مستند سازی و مدیریت دانش به انجام رسیده است.

(ششم) نهضت معرفی و آموزش و افزایش سواد میراثی جامعه تخصصی و عمومی به عنوان رکن رکین حفاظت:

- ۱ - برگزاری بالغ بر ۶۰۰۰ رویداد فرهنگی و اجتماعی در موزه‌ها و اماکن تاریخی با حضور گسترده مردم؛
- ۲ - برگزاری جشنواره تولیدات چند رسانه‌ای در حوزه میراث فرهنگی به میزبانی استان یزد برای اولین بار در کشور با حضور و مشارکت ۲۹۰۰ اثر (دومین دوره این جشنواره سال جاری به میزبانی استان قزوین برگزار خواهد شد)؛
- ۳ - توانمند سازی نیروهای ستادی و استانی از طریق برگزاری نشست های تخصصی و دوره های آموزشی ملی و بین‌المللی بالغ بر ۲۰۰۰ نفر ساعت؛
- ۴ - برگزاری نشست‌های تخصصی در حوزه میراث فرهنگی؛

(هفتم) نهادسازی و تقویت واحدهای استانی از جمله راهبردهای اساسی این معاونت در راستای درگیر کردن سایر ذی‌مدخلان امر حفاظت بود که با اقدامات زیر به انجام رسید:

۱ - تأسیس و ثبت انجمن خیرین میراث فرهنگی به منظور جلب کمک‌های مادی و معنوی آحاد جامعه و همچنین جلب مسئولیت‌های اجتماعی نهادهای اقتصادی به منظور توسعه مشارکت بخش‌های مختلف اجتماعی در حفاظت از میراث فرهنگی که امید است با منابع مادی و معنوی حاصل از آن تا پایان دولت بتوان پیوست اقتصادی برای این حوزه فراهم شود.

۲ - تشکیل انجمن‌های میراث فرهنگی در تمامی سطوح تقسیمات کشوری (از استان تا دهستان) به منظور جربان‌سازی و گفتمان‌سازی در حوزه‌ی میراث فرهنگی و همراه کردن سایر دستگاه‌ها و مردمی‌سازی در جهت تحقق امر حفاظت از جمله اقدامات اساسی دوره مدیریت فعلی بود که با همکاری استانداران محترم در سراسر کشور و با حضور مدیران محلی و مردم، بخش وسیعی از هم‌پوشانی‌های مأموریتی این وزارتخانه با سایر دستگاه‌ها محقق گردید.

۳ - همچنین تفویض گسترده اختیارات ستادی وزارتخانه به ادارات کل تابعه استانی در راستای تسریع و چابکی فرآیند اداری از جمله مواردی بود که در این دوره از مدیریت میراث فرهنگی کشور صورت پذیرفت.